

DR. N. Z. BJELOVUČIĆ

CRVENA HRVATSKA
I DUBROVNIK

ZAGREB MCMXXIX

IZDALA MATIČA HRVATSKA

SVJETLOJ USPOMENI

HRVATSKE KRALJICE MARGARITE.

KOJA POČIVA U GRADU DUBROVNIKU, GDJE ŽIVJIAŠE KAO DUČNA I TAMO SVETO
PREMINU

I MUŽU JOJ HRVATSKOM KRALJU

ŠTJEPANU MIROSLAVU

KOJI OBOJE POHODIŠE GODINE 948. SLAVNI GRAD DUBROVNIK

PRIKAZUJE OVU RADNJU

DR. NIKOLA ŽVONIMIR BJELOVRUČIĆ

U V O D

Kod gradskih zidova u dvorištu biskupskog sjemeništa u Dubrovniku vide se razvaline stare crkve sv. Stjepana. Sva su vrata te stare crkve danas zatvorena. Ulaz je jedini kroz pretkuće sjemeništa.

Ruševine desetvjekovne crkve stoje tužne i žalosne, kao da čekaju u velikoj tuzi neku utjehu. Rekao bih, da se tu u povijesti odigralo nešto važno.

I zbilja je tako!

G. don Niko Givanović, gradski župnik i istraživač starina, g. Ivo Scattolini, slikar, i pisac ove radnje stadosmo nedavno otkopavati prizemlje ruševine crkve sv. Stjepana, i to s dopuštenjem pokojnoga dubrovačkog biskupa dra. Marčelića, jer je to vlasništvo biskupskoga sjemeništa. Dubrovačka općina dala nam je inžinire, da oni pomognu s tehničke strane naš posao, i još nekoliko radnika, pa za tu njezinu dobru tu neka joj je naša hvala! Iskopavanje se započelo u početku mjeseca rujna, a posao se dovršio oko polovice studenoga g. 1927.

Iz rukopisa i tiskanih djela dubrovačkih povjesničara saznao sam, da je ovu crkvu sv. Stjepana dao podignuti hrvatski kralj Stjepan Miroslav i žena mu kraljica Margarita, kad oko sredine X. stoljeća, i to baš god. 948., pohađiše Dubrovnik. To učiniše prema svome zavjetu, da će se pokloniti sv. moćima u maloj crkvi sv. Stjepana. Nad tom crkvicom podigao je malo kasnije kralj Miroslav veću crkvu sv. Stjepana, koja je sada ruševina. Iz spomenutih djela saznao sam još i to, da je kralj tu svoju zadužbinu nadijelio kraljevskim darovima i dao joj posebnoga žup-

*

nika. Dubrovački pisci pripovijedaju dalje, da se kraljica Margarita poslije smrti svoga muža, koji je poginuo god. 949. od ruke bana Pribine, vratila opet u Dubrovnik, postala duvna i sveto živjela, pa je najzad pokopana negdje pred tom crkvom. Napokon sam iz starih pisaca saznao i to, da je dubrovački plemić Junij Gradić iskopao sve kosti pred crkvom sv. Stjepana i oko nje g. 1590. i sahranio ih u novom i za to naročito sagrađenom grobu, pa tada u taj novi grob dospješe i kosti kraljice Margarite.

Taj je grob nađen. Ukrašen je monogramima imena Kristova, i križevima gotskoga oblika u crvenoj boji. U tom grobu ima odista mnogo kosti.

Opazimo, da se u rečennoj crkvi moralo i prije iskopavati, jer su se našle jame, gdje se gasio klak i kreč, i bacalo se tamo stinije i otučeno kamenje.

Dubrovnik grad, zvan kruna hrvatskih gradova, može biti ponosan, što u njegovoj sredini počivaju kosti hrvatske kraljice Margarite!

Osobitu sam pažnju obratio na to, da historijskim dokazima dokazem, da je hrvatska država do kraja X. stoljeća sezala do Bojane. Osim toga prikazujem i obilje ostataka starohrvatske ornamentike iz IX.—XI. v. sa teritorija bivše dubrovačke republike, i krunu sa slike, koja prikazuje hrvatskog kralja Tomislava a koja se sačuvala u crkvi sv. Mihajla u Stonu.

Svoje misli i zaključke potkrepljujem pismenim dokazima, koje sam našao u samom Dubrovniku, a nadam se, da će tako pridonijeti nešto k razbistrenju mnogih zamršenih pitanja hrvatske historije u X. stoljeću.

Treba da istaknem, da su ovo novija otkrića, koja mi nisu bila poznata god. 1920., kad sam pisao Povijest Pelešca, pak ju ovim popunjujem.

Dubrovnik, na Jurjev-dan 1929.

Dr. N. Z. Bjeloučić.